

UMUMIY KAMQONLIK KASALLANISHINI STATISTIK BAHOLASH

Kanalova Muhlisa Qodirjon qizi

FJSTI Sogʻliqni saqlashni boshqarish va jamoat sogʻligʻini saqlash

1-kurs magistranti

Asqarova Nigora Akbarovna

FJSTI Preventiv tibbiyot asoslari, jamoat salomatligi,

jismoniy tarbiya va sport kafedrası, fan nomzodi

Annotatsiya: Maqolada umumiy kamqonlik (anemiya) kasallanishining statistik koʻrsatkichlari tahlil qilindi. Tadqiqotda kasallik tarqalishi, yosh va jins boʻyicha farqlari, kamqonlik turlarining chastotasi va ularning aholi salomatligiga taʼsiri oʻrganildi. Olingan maʼlumotlar kamqonlikni aniqlash, profilaktika va davolash strategiyalarini ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega ekanligi koʻrsatildi.

Аннотация: В статье проведен статистический анализ заболеваемости общей анемией. Изучались распространенность заболевания, различия по возрасту и полу, частота различных типов анемии и их влияние на здоровье населения. Полученные данные имеют важное значение для диагностики, профилактики и разработки стратегий лечения.

Annotation: The article presents a statistical analysis of general anemia prevalence. The study examined disease distribution, age and gender differences, frequency of anemia types, and their impact on population health. The findings are important for diagnosis, prevention, and treatment strategy planning.

Kalit soʻzlar: kamqonlik, statistika, tarqalish, anemiya turlari

Ключевые слова: анемия, статистика, распространение, типы анемии

Key words: statistics, prevalence, types of anemia

Kirish

Umumiy kamqonlik – qon tarkibidagi gemoglobin va qizil qon hujayralari miqdorining kamayishi bilan kechadigan keng tarqalgan patologiya bo‘lib, inson salomatligiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Bu kasallik nafaqat rivojlangan, balki rivojlanayotgan mamlakatlarda ham keng tarqalgan. Kamqonlikning asosiy sabablari – temir, foliy kislotasi, vitamin B12 yetishmovchiligi, surunkali kasalliklar va ba’zi genetik omillar.

Statistik baholash kasallik tarqalishini, turli yosh va jinsdagi aholi guruhlarida ko‘rsatkichlarini aniqlash va ularning salomatlik holatiga ta’sirini baholash imkonini beradi. Shu bilan birga, statistik tahlil sog‘liqni saqlash tizimi uchun profilaktik va davolash strategiyalarini ishlab chiqishda asosiy manba sifatida xizmat qiladi.

Asosiy qism

Umumiy kamqonlik kasallanishini tahlil qilishda avvalo aholining demografik xususiyatlari, kasallik tarqalish tezligi va kamqonlik turlari hisobga olinadi. Statistik tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, temir yetishmovchiligi anemiyasi eng ko‘p uchraydigan tur bo‘lib, ayniqsa reproduktiv yoshdagi ayollar va bolalarda yuqori foizda qayd etiladi.

Tadqiqotlar davomida anemiya tarqalishi yoshga qarab o‘zgarishi aniqlangan. Bolalar va o‘smirlar orasida gemoglobin darajasi pastligi yuqori bo‘lib, bu o‘sish va rivojlanishga salbiy ta’sir qiladi. Kattalar orasida esa surunkali kasalliklar fonida rivojlanadigan anemiya ko‘proq kuzatiladi. Shuningdek, jins bo‘yicha farqlar ham mavjud: ayollarda reproduktiv davrda kamqonlik ko‘proq uchraydi, bu menstruatsiya, homiladorlik va laktatsiya bilan bog‘liq.

Kamqonlikning morfologik va etiologik turlari ham statistik tahlilda muhim ahamiyatga ega. Temir yetishmovchiligi, megaloblastik va gemolitik anemiya kabi turlar alohida ko‘rsatkichlar bilan o‘rganiladi. Har bir tur statistik ravishda tarqalish foizi, aholi guruhlariga ta’siri va sog‘liqni saqlash tizimiga yukini ko‘rsatadi.

Statistik tahlil shuningdek, kamqonlikni erta aniqlash va profilaktika choralarini ishlab chiqishda muhim vosita hisoblanadi. Klinik va laborator ko'rsatkichlar, aholining oziqlanish darajasi, genetika va ijtimoiy omillarni birgalikda o'rganish kasallikning tarqalish sur'atini aniqlashga yordam beradi. Shu bilan birga, sog'liqni saqlash tizimida resurslarni samarali taqsimlash va profilaktik dasturlarni optimallashtirish imkonini beradi.

Qo'shimcha ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, kamqonlik nafaqat organizmning qizil qon hujayralari miqdoriga, balki umumiy immunitet tizimiga ham ta'sir qiladi. Temir yetishmovchiligi uzoq davom etganda charchoq, konsentratsiya pasayishi, tez charchash va bosh aylanishi kabi simptomlar paydo bo'ladi. Bolalarda bu rivojlanishdagi kechikishlar, o'quv qobiliyatining pasayishi va jismoniy faoliyatning susayishi bilan bog'liq. Oziqlanishning yetarli emasligi, xususan temirga boy oziq-ovqatlarni yetarli iste'mol qilmaslik, kamqonlik xavfini oshiradi. Surunkali kasalliklar, masalan, buyrak yetishmovchiligi yoki jigar kasalliklari ham kamqonlik rivojlanishiga sabab bo'ladi. Shuningdek, genetik omillar – talassemiya yoki boshqa irsiy gemoglobin anomaliyalarida ham kamqonlik ko'p uchraydi. Statistika shuni ko'rsatadiki, kamqonlik tarqalishi hududiy jihatdan ham farq qiladi; qishloq va shahar aholisida ozuqa sifati va sog'liqni saqlash xizmatlariga kirish imkoniyatlari bilan bog'liq holda farqlar mavjud. Homiladorlik davrida kamqonlik ehtimoli oshadi, bu esa ona va homila salomatligiga ta'sir qiladi. Reproktiv yoshdagi ayollarda muntazam skrining va laborator tahlillar kamqonlikni erta aniqlash imkonini beradi. Shuningdek, sog'lomlashtiruvchi dasturlar, temir preparatlari va oziqlanishni optimallashtirish orqali kasallik rivojlanishi oldini olish mumkin. Statistik ma'lumotlar sog'liqni saqlash siyosatini shakllantirishda, profilaktik choralarni belgilash va resurslarni samarali taqsimlashda asosiy rol o'ynaydi. Shu bilan birga, aholining sog'lom turmush tarzini rag'batlantirish, temirga boy oziq-ovqatlarni iste'mol qilish va muntazam tibbiy kuzatuv orqali kamqonlik oqibatlarini kamaytirish mumkin.

Xulosa

Umumiy kamqonlik kasallanishini statistik baholash kasallikning tarqalishini, yosh va jins bo'yicha farqlarini aniqlashda muhim ahamiyatga ega. Temir yetishmovchiligi eng keng tarqalgan tur bo'lib, reproduktiv yoshdagi ayollar va bolalarda yuqori foizda uchraydi. Statistik tahlil kasallikni erta aniqlash, profilaktika va davolash strategiyalarini ishlab chiqishda asosiy vosita sifatida xizmat qiladi. Morfologik va etiologik turlarni hisobga olgan holda statistik kuzatuv sog'liqni saqlash tizimi uchun rejalashtirish va resurslarni samarali taqsimlash imkonini beradi. Shu bilan birga, aholining salomatligini yaxshilash va kamqonlik natijasida yuzaga keladigan salbiy oqibatlarni kamaytirish bo'yicha profilaktik choralarni samarali tashkil qilishda muhim rol o'ynaydi

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Babadjanova Sh.A., Kurbonova Z.Ch. Oziqlanish va anemiya: klinik va statistika tahlili. – Toshkent: Abu Ali ibn Sino nashriyoti, 2020. – 224 bet.
2. Xolboyeva D.U., Egamberganova Z.A. Kamqonlik va aholining salomatligi: statistik yondashuv. – Toshkent: Toshkent tibbiyot akademiyasi nashriyoti, 2019. – 198 bet.
3. Fazilova S.S., Qoziboyeva S.T. Anemiya turlari va profilaktik choralar. – Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti, 2021. – 210 bet.
4. Aminov, I. B. (2022). ZAMONAVIY MASOFAVIY TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ASOSIY OMILLARI VA TALABLARI. *INTERNATIONAL CONFERENCE ON LEARNING AND TEACHING*, 1(1).

Foydalanilgan internet saytlari

1. <https://library.ziyonet.uz/book/142161>
2. www.fjsti.uz
3. <https://tktishf.edu.uz/>
4. <https://dist.edu.uz>